

कापूस, सोयाबीन, भात, तुर व हरभरा पिकांवरील  
किडरोगांच्या व्यवस्थापनासाठी किड रोग सर्वेक्षण व सल्ला  
प्रकल्प (क्रॉपसॅप) राज्यात सन २०१५-१६ मध्ये  
राबविण्यासाठी प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग  
शासन निर्णय क्रमांक: किरोनी-१४१६/प्र.क.२०१/४अ

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०० ०३२

तारीख: १८ जुलै, २०१६

**वाचा :**

- १) संचालक विस्तार व प्रशिक्षण यांचे पत्र जा.क्र./वि.प्र.७/क्रॉपसॅप १६-१७/प्र.क्र.१/२७२/१६,  
दिनांक ३०.४.२०१६
- २) वित्त विभागाचे परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०१६/प्र.क्र.८१/अर्थ-३, दिनांक २०.४.२०१६.

**प्रस्तावना :**

महाराष्ट्र राज्यात गेल्या काही वर्षांतील पावसाची अनियमितता, त्यामध्ये पडणारा खंड आणि त्यानुसार हवेत होणारे चढउतार, यामुळे पिकांवरील कीड आणि रोगांच्या वाढीकरीता अचानक निर्माण झालेल्या विशिष्ट अनुकूल परिस्थितीमुळे मोठ्या प्रमाणात कीड रोगांचा प्रादुर्भाव दिसून आला आहे. मागील काही वर्षांत प्रामुख्याने सोयाबीन पिकावर पाने खाणाऱ्या अळीचा, विदर्भ आणि मराठवाडा विभागामध्ये प्रादुर्भाव होऊन शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होत होते. कापूस व सोयाबीन ही नगदी पिके, भात हे तृणधान्य वर्गीय पिक तसेच तूर व हरभरा ही कडधान्य वर्गीय पिके शेतकऱ्यांसाठी आर्थिक दृष्टीने महत्वाची आहेत. सदर पिकांवर उद्भवणाऱ्या किडारोगांच्या प्रादुर्भावामुळे उत्पादनात घट होऊन शेतकऱ्यांचे आर्थिक नुकसान होते. हे नुकसान टाळता यावे, यासाठी कृषी विभागामार्फत “कापूस, सोयाबीन, भात, तुर व हरभरा पिकांवरील कीड रोगांच्या व्यवस्थापनासाठी सर्वेक्षण व सल्ला प्रकल्प (क्रॉपसॅप) आखण्यात आला असून, त्याद्वारे शेतकऱ्यांना कीड रोगाविषयी सर्वेक्षणाच्या आधारे करावयाच्या पिक संरक्षण उपाययोजना याबाबतचे संदेश देणे, शेतकऱ्यांमध्ये कीडरोगांची ओळख निर्माण करणे, त्यांना प्रशिक्षित करून कीडरोगाचे वेळीच व्यवस्थापन करणे, कीडरोगांच्या प्रादुर्भावाबाबत जागरुकता निर्माण करणे व पुढील संभाव्य नुकसान टाळून उत्पादनात वाढ करणे, इ. उपाययोजना करण्यात येतात.

सदर योजना सन २००९-१० पासून राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेमधून राबविण्यात येत होती. ही योजना सन २०१३-१४ पासून राज्य योजना म्हणून राबविण्याचे राज्य शासनाने निश्चित केले आहे. सदर प्रकल्प सन २०१६-१७ या वर्षात राबविण्यासाठी रु.८.२४१८ कोटी निधीच्या कार्यक्रमास प्रशासकीय मान्यता देण्याचे तसेच वित्त विभागाच्या संदर्भ क्र. २ येथील दि.२०.०४.२०१६ च्या परिपत्रकान्वये विभागास प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारानुसार, सदर प्रकल्पासाठी मंजूर तरतूद रु.६.०० कोटी रक्कमेच्या ८०% म्हणजेच रु.४.८० कोटी रकमेच्या कार्यक्रमास वित्तीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

## शासन निर्णय:

राज्यातील ३४ जिल्ह्यांमध्ये कापूस, सोयाबीन, भात व तुर पिकांवरील व २९ जिल्ह्यांमध्ये हरभरा या पिकावरील कीड रोगांच्या व्यवस्थापनासाठी, राष्ट्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र (भारतीय कृषी संशोधन परिषद), नवी दिल्ली, केंद्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र, नागपुर, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ (MPKV), राहुरी, जिल्हा-अहमदनगर, डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ (PDKV) अकोला, डॉ. बाळासाहेब सांवत कोकण कृषि विद्यापीठ (BSKKV) दापोली, जिल्हा- रत्नागिरी, मराठवाडा कृषि विद्यापीठ (MAU), परभणी, कृषि विभाग, सोयाबीन संशोधन संचालनालय, इंदोर, केंद्रीय कापूस संशोधन केंद्र, नागपूर, राष्ट्रीय कोरडवाहू शेती संशोधन संस्था (CRIDA), हैद्राबाद, केंद्रीय भात संशोधन संस्था (CRRRI), कटक, ओरिसा, भारतीय कडधान्य संशोधन संस्था, (IIPR), कानपूर, उत्तरप्रदेश, राष्ट्रीय वनस्पती आरोग्य व्यवस्थापन संस्था, (NIPHM), हैद्राबाद, आंध्रप्रदेश यांच्या सहभागाने सन २०१६-१७ या आर्थिक वर्षामध्ये “पिकावरील कीडरोग सर्वेक्षण व सल्ला प्रकल्प (क्रॉपसेप)” राबविण्यासाठी रु.८.२४१८ कोटी निधीच्या कार्यक्रमास प्रशाकीय मान्यता व रु.४.८० कोटी रक्कमेच्या कार्यक्रमास वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर निधी पुढील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व सन २०१६-२०१७ च्या मंजूर तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

लेखाशीर्ष :-

मागणी क्र.डी-३,२४०१, पीक संवर्धन,

१०२ - अन्नधान्य पिके,

(००)(३०) पिकावरील किडरोग सर्वेक्षण व सल्ला प्रकल्प

(२४०१९२४२) राज्य योजना

३३ - अर्थसहाय्य.

३. सदर प्रकल्पांतर्गत मंजूर केलेला निधी खर्च करण्यास कृषी आयुक्तालयीन स्तरावर सह संचालक (लेखा-१), कृषी आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी व संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांना नियंत्रण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत असून, सदर निधीचे क्षेत्रीय स्तरावर संबंधिताना वितरण करणे, यासाठी संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. त्याचप्रमाणे सदर प्रयोजनार्थ विभागीय कृषी सह संचालक स्तरावर विभागीय कृषी सह संचालक कार्यालयातील लेखाधिकारी, जिल्हा स्तरावर जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी, उपविभाग स्तरावर उपविभागीय कृषी अधिकारी व तालुकास्तरावर तालुका कृषी अधिकारी यांना आहरण व वितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे..

४. क्षेत्रीय स्तरावर योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी योजनेच्या सविस्तर मार्गदर्शक सूचना संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी निर्गमित कराव्यात. मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करताना पुढील बाबींचा प्रामुख्याने समावेश करण्यात यावा :-

- अ) सदर प्रकल्पांतर्गत कंत्राटी कर्मचाऱ्यांचे वेतन, किमान वेतन कायदा, १९४८ अंतर्गत दि.०८/०८/२०१४ च्या आधिसूचनेनुसार अदा करावे.
- ब) नोंदणीकृत मनुष्यबळ सेवा पुरवठा करणाऱ्या संस्थेमार्फत नियुक्त करण्यात आलेल्या कर्मचाऱ्यासोबत पत्रव्यवहार करताना, क्षेत्रीय अधिकाऱ्यानी थेट कर्मचाऱ्यांशी पत्रव्यवहार न करता संस्थेमार्फत करावा.
- क) कामाचा अनुभव किंवा उल्लेखनिय काम केल्याबाबतचे प्रशस्तीपत्रक थेट कर्मचाऱ्यांना देण्यात येवू नये.

५. सदरहू प्रकल्प, विभागातील सर्व स्तरातील उपलब्ध कृषी अधिकारी व कृषी सहाय्यक यांच्याकडून राबविण्यात यावा. सदरहू कार्यक्रम आपला आहे, अशी जाणीव कृषी आयुक्तालयातील तसेच विभागातील अधिकारी व कर्मचारी यांनी ठेवून प्रकल्पाची अंमलबजावणी करावी.

६. बाहेरून नियुक्त करावयाचे मनुष्यबळ नोंदणीकृत संस्थांकडून उपलब्ध करून घ्यावे. त्या अनुषंगाने, संस्थेशी प्रचलीत शासन कार्यपद्धती व नियमानुसार विहित अटी व शर्तीसह करार करावा. कराराच्या अटी व शर्ती विहित करण्यास संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. त्याचप्रमाणे सदर आर्थिक वर्षामध्ये प्रत्यक्ष पीक परिस्थितीनुसार प्रकल्पांतर्गत समाविष्ट पिकांच्या पेरणी क्षेत्रात वाढ/घट झाल्यास, प्रत्यक्ष पेरणी क्षेत्रानुसार किड सर्वेक्षक, संगणक प्रचालक, कृषी पर्यवेक्षकाच्या नियुक्तीस व अनुषंगीक खर्चास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

७. सदर प्रकल्प, योजनेसंबंधीच्या शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार राबविण्यात यावा. या योजनेकरिता उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या निधीच्या विनियोगाबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे, यांच्या स्वाक्षरीने शासनास सादर करावे.

८. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाचे शासन परिपत्रक क्र. अर्थसं- २०१६/प्र.क्र.८९/अर्थ-३, दिनांक २०.०४.२०१६ अन्वये परिशिष्टातील तपासणी सूचीतील अटीच्या पूर्ततेच्या अधीन राहून मान्यता देण्यात येत असून, त्यास मा.अपर मुख्य सचिव (कृषी व पणन) यांनी ही मान्यता दिलेली आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०७१८१७३७३९८२०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उ. म. मदन)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती)

२. कुलगुरु, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ, अकोला
३. कुलगुरु, मराठवाडा कृषी विद्यापीठ, परभणी
४. कुलगुरु, महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, राहुरी अहमदनगर
५. कुलगुरु, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषी विद्यापीठ, दापोली
६. सर्व सन्माननीय विधीमंडळ सदस्य
७. महालेखापाल,(लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई-नागपूर.
८. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई.
९. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१०. संचालक, राष्ट्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र (भारतीय कृषी संशोधन परिषद), नवी दिल्ली
११. संचालक, केंद्रीय एकात्मिक कीड व्यवस्थापन केंद्र, नागपूर
१२. संचालक, सोयाबीन संशोधन संचालनालय, इंदोर
१३. संचालक, केंद्रीय कापूस संशोधन केंद्र, नागपूर
१४. संचालक, राष्ट्रीय कोरडवाहू शेती संशोधन संस्था (CRIDA) , हैद्राबाद
१५. सर्व संचालक/सहसंचालक, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे
१६. विभागीय आयुक्त (सर्व)
१७. विभागीय कृषी सहसंचालक (सर्व)
१८. जिल्हाधिकारी (मुंबई व मुंबई उपनगर हे जिल्हे वगळून सर्व)
१९. जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
२०. जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी (सर्व)
२१. वित्त विभाग (व्यय-१/अर्थसंकल्प-१३), मंत्रालय, मुंबई-३२
२२. सर्व सहसचिव/उपसचिव/अवर सचिव/ कार्यासन आधिकारी, कृषी विभाग (कृषी)
२३. मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
२४. मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव
२५. निवड नस्ती (कार्यसन ४अ)